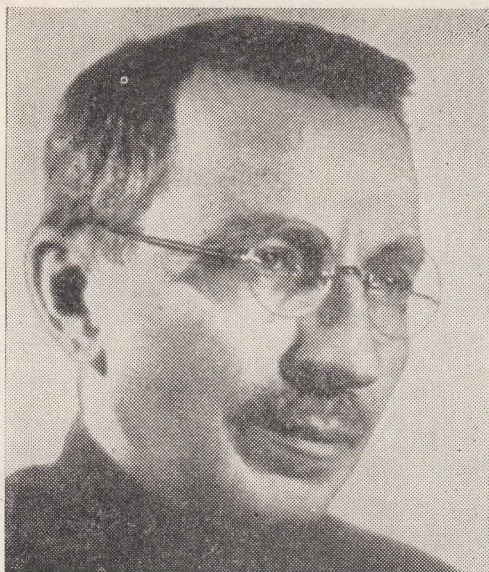

2834

M A K A R E N K O - S T E H L Í K

Z A Č Í N Á M E Ž Í T

ANTON
SEMJONVIČ
MAKARENKŌ
* 1. 3. 1888 † 1. 4. 1938

Svou životní dráhu začínal Makarenko jako učitel venkovské dvoutrídky. — Pedagogickému povolání zůstává věrný vlastně po celý svůj život a byla to právě výchovná činnost, jež ho proslavila nejen v SSSR, ale i v zahraničí. Brzy po revoluci (3. září 1920) je mu svěřeno vedení kolonie pro mladistvé provinilce neda-leko Poltavy. V této kolonii, jež později nesla jméno Maxima Gorkého, se začal rodit nový výchovný systém, jehož cílem byla nejen převýchova bezprizorných dětí, nýbrž jsou v něm zakotveny základy morálky nového, socialistického člověka. Tento výchovný systém se opírá především o hlubokou víru v člověka a jeho morální kvality. ● I když nelze označit poměrně rozsáhlou publicistickou a spisovatelskou činnost A. S. Makarenka za okrajovou, je význam jeho literární činnosti da-leko menší, než činnosti pedagogické. Jeho literární dílo je cenné především hlubokou znalostí tématu, to jest života dětí v kolektivu pracovní kolonie či komuny. Toto téma je také společné většině jeho literárních prací: Pochodu 30. roku (1930), nedokončeném románu FDI (1932) hrám V tónině dur (1933) i Newtonovým kruhům (1934) stejně jako jeho dvěma nejpopulárnějšími kni-hám Pedagogické poémě a Vlajkám na věžích. ● Své pedagogické poznatky popisuje také v odborných kni-hách jako je například Metodika výchovného procesu a Kniha pro rodiče. Je nutno ještě připomenout v tomto výčtu román Cesta pokolení, kde se objevují některé autobiografické prvky a román Čest. Pedagogická poé-ma se stala základem pro dramatickou práci Miloslava Stehlíka Začínáme žít.

Z A Č Í N Á

REŽIE EVŽEN NĚMEC VÝPRAVA LUB. HRŮZA

vychovatelé

A. S. Makarenko v kolonii Jeroným Horák
M. Gorkého

Jekatěrina Antonovna . Soňa Šimberová

Bregelová Ludmila Bednářová

Kalina Ivanovič, hospodářský

správce kolonie Antonín Tázlar

Soudruh Chalabuda,

předseda pomoci dětem . . . Bohuš Václav

Musij Karpovič, kulak . . . Jiří Čeporan

Stavby: L. Bakeš s kol., svítí: B. Němeček

s kol., dekorace: M. Rybiař s kol., J. Pátek,

kostýmy: B. Smetanová s kol., vlásenky: M.

Kuthanová s kolektivem

Premiéra 15.

M E Ž Í T

K O L O N I S T É

Burun	Josef Kříž
Lapoť	Milan Koutný
Matvěj	Arnošt Borovec
Versněv	Rostislav Volf
Toska	Štěpánka Ranošová
Kuzma	Václav Kotva
Anton	Václav Martinec
Váňa	Lubor Michalák j. h.
Perec	Václav Roštlapil
Marusja	Jana Kočková
Nataša	Blanka Čvančarová
Věra	Alena Tománková

Text sleduje . . . FRANTIŠEK LABUDEK

Inspicient JINDŘICH TULÁČEK

září 1961

PROHLAŠUJEME přede všemi, že život, vyličený v Makarenkově knize „Vlajky na věžích“ existoval, že opravdu byla v Charkově komuna F. E. Dzeržinského, nazvaná v románě kolonií Prvního máje, a že my jsme jejími odchovanci. Byl tam skutečně palác, byl tam život kolektivu, který měl nesmírně vyšší úroveň než pouhý společný život neorganizovaných dětí. V románě „Vlajky na věžích“ je ukázán kolektiv, vyrostlý na základě šestnáctileté pedagogické zkušenosti A. S. Makarenka, kolektiv, který do sebe vstřebal všechno krásné, co mu dala kolonie Gorkého. O tom všem se můžete dovědět, otevřete-li Pedagogickou poému.

„Jenom padesát chlapců gorkovců přišlo v zimní den, plný měkkého sněhu, do krásných pokojů komuny Dzeržinského, přinesli si však s sebou úplný soubor postřehů, tradic a zařízení, celou soupravu kolektivní techniky, mladé techniky lidí zbavených pána. A na zdravé nové půdě, zahrnuta péčí čekistů a denně podporována jejich energií, kulturou a talentem, vyrostla komuna v kolektiv oslňující nádhery, opravdového pracovního bohatství a vysoké socialistické kultury a nezbylo v ní téměř nic ze směšného problému „nápravy člověka“ — napsal Makarenko.

Je zajímavé, co rozumíte slovem bezprizorný, nějakého Jacka Rozparovače, plného všelijakých špatných vlastností, „zrůdností“ a „úchylek“, budícího ve vás panskou štitivost a nezdravý zájem, které se v uvedeném citátu ani nesnažíte zakrýt. Při takovém poměru k dětem vy ovšem A. S. Makarenka, opravdového humanistu naší epochy, tvůrce a vášnivého opěvatele sovětského kolektivu — „síly nepřemožitelné“, jak napsal — nikdy nepochopíte. Pro Makarenka byl bezprizorný především sovětské dítě nebo výrostek, zase právě sovětský, který se dočasně dostal do těžké situace.

Jednou ze základních pozoruhodných tradic komuny bylo nikdy se dětí nevyptávat na jejich minulost. A proto jsme o sobě navzájem nic nevěděli. Náš skvělý kolektiv dával komunardům možnost zapomenout na těžkou minulost a cítit se obyčejnými dětmi, jakými jsme ostatně i byli.

Dosvědčujeme, že všechno, co je vylíčeno v knize Vlajky na věžích, se v sovětské skutečnosti opravdu událo. Můžete nám namítnout, že i když se to stalo, není to tak charakteristické pro náš život, aby bylo třeba obracet k tomu pozornost čtenářů, čili že to není třeba propagovat.

Chceme formulovat problém takto: I kdyby třebas všechno, co bylo napsáno v knize „Vlajky na věžích“ bylo výmyslem autora A. Makarenka, je toho potřeba a je to reálnější již proto, že tato kniha líčí kolektiv, v němž se uskutečňují nejhlubší zásady a nejjemnější metody komunistické výchovy.

(Z dopisu kolonistů gorkovců a komunardů dzerdžinců kritiku Levinovi, ve kterém mu odpovídají na jeho útoky proti osobě A. S. Makarenka a jeho dílu. Podepsali ho za ostatní S. Kalbanin, A. Tubin, L. Salko, V. Kljšnik, J. Rojtenberg.)

Komuna Dzerdžinského, o které se zde píše, navazuje na Makarenkovu práci v kolonii Gorkého a také kniha „Vlajky na věžích“ je vlastně pokračováním Pedagogické poémy („Začínáme žít“).

BEZPRIZORNÍ — zanedbané, povětšinou osiřelé nebo opuštěné děti, oběti první světové války a občanské války a hladových let. Počítalo se jich na **deset miliónů**. Žili v brlozích, potulovali se po tržištích a po venkově a mnohdy se stávali lupiči, šmelináři, hráči, žháři a prostitutkami.

(V SSSR ve dvacátých letech)

V Jižní Koreji se potuluje na 300 000 sirotků, dětí bez domova. — Jihokorejská vláda prodává tyto děti po tisících americkým plantážníkům.

(V roce 1961 — z denního tisku)

V Santiagu de Chille (město o něco menší než Praha) se potuluje na třicet tisíc bezprizorných dětí. Vláda vidí tento problém jako neřešitelný.

(V roce 1961 — z denního tisku)

V roce 1957 se dopustili mladí lidé ve věku do 21 let více než 30 000 trestných činů, což znamená, že každý 20. nezletilý se dostal do rozporu se zákonem. Například 27,6 procenta všech krádeží motorových vozidel, 23,6 procenta loupežných přepadení a vydírání, 15,2 procenta mravnostních deliktů a znásilnění a 12,5 procenta všech těžkých ublížení na těle spáchali mladiství.

(Z časopisu Jugendhilfe und Heimerziehung — z Německé spolkové republiky, země, jež má jednu z nejvyšších životních úrovní v Evropě)

Sovětská vláda se značnými náklady postavila deseti-tisíce dětských domovů, útulků, pracovních komun a kolonií, a problém bezprizorné mládeže vyřešila. Pro kapitalistické země je to problém neřešitelný.

Z Ústavy 9. května

Ochrana rodiny a mládeže

§ 10

- (1) Manželství, rodina a mateřství jsou pod ochranou státu.
- (2) Stát pečuje o to, aby rodina byla zdravou základnou rozvoje národa. Rodinám s mnoha dětmi poskytuje stát zvláštní úlevy a podporu.

§ 11

- (1) Dětem zaručuje stát zvláštní péči a ochranu, zejména činí soustavná opatření v zájmu populačního rozvoje národa.
- (2) Původ dítěte nesmí být jeho právům na újmu. Podrobnosti stanoví zákon.

Zákon ze dne 30. října 1952, č. 69 Sb. o sociálně právní ochraně mládeže, ve znění vyplývajícím z pozdějších předpisů.

Část první

Úvodní ustanovení

§ 1

Aby všechna mládež byla stejně účastna všech státem jí zaručených možností plného tělesného i duševního rozvoje, zejména aby byla zaručena řádná výchova všech dětí v uvědomělé občany republiky, připravené svou prací přispívat k prospěchu společnosti, a aby žádné dítě neutrpělo újmy na svých právech, pečuje stát také o sociálně právní ochranu mládeže.

§ 3

- (1) Úkoly hromadného poručenství (opatrovnictví), ochrany dětí, které nejsou v péči rodičů, a činnost poradní a pomocnou obstarávají výkonné orgány okresních národních výborů.
- (2) Peněžité příspěvky na úhradu osobních potřeb dětí poskytuje stát prostřednictvím výkonných orgánů okresních národních výborů.

A C O B Y L O D Á L ?

Osudy chlapců a děvčat z pracovní kolonie Gorkého nekončí vyprávěním Makarenkovým.

Burun odešel na dělnickou fakultu lékařského ústavu, později na vojenskou akademii.

Antonova vášeň pro koně stále vzrůstala a tak po několika letech v kolonii vstoupil na dělnickou fakultu zvěrolékařského ústavu, ale za tři měsíce byl již v kubáňské vojenské jezdecké škole.

Marusja vystudovala pedagogickou fakultu,

Matvěj zůstal těžkopádným, ale přesto se stal dobrým dělníkem,

Versněv, jeden z nejaktivnějších členů kolonie byl přijat na lékařskou fakultu a také **Lapoť** uplatnil své schopnosti na dělnické fakultě.

A tak bychom mohli jmenovat další a další gorkovce, kteří se stali budovateli své země. Řada z nich padla ve druhé světové válce, ale mnoho jich ještě žije. A právě tak jako oni, žijí i jejich zásady.

Redakce programu **Z. Hedbávný**-Grafická úprava a linoryty **L. Hrůza**

Cena programu **1.60 Kčs**

miz o 21 - T 14*2005

DIVADLO PETRA BEZRUČE

DŮM KULTURY PRACUJÍCÍCH OSTRAVY

